

תורה

Parashat Yitro **An Ethical Obligation as a Reflection of the Divine** **Rabbi Shai Finkelstein**

שמות פרק כ פסוק יד

לֹא תִחַמְדּוּ בֵּית רֵעֵךְ כִּי לֹא-תִחַמְדוּ אֶת-רֵעֵךְ וְעַבְדְּתוּ וְאָמַתוּ וְשׁוֹרְתוּ וְחָמְרוּ וְכָל אֲשֶׁר לְרֵעֵךְ:

דברים פרק ה פסוק יח

וְלֹא תִחַמְדּוּ אֶת-רֵעֵךְ כִּי לֹא תִתְאַוֶּה בֵּית רֵעֵךְ שְׂדֵהוּ וְעַבְדְּתוּ וְאָמַתוּ שׁוֹרְתוּ וְחָמְרוּ וְכָל אֲשֶׁר לְרֵעֵךְ:

מכילתא דרבי שמעון בר יוחאי פרק כ פסוק יד

לא תחמד ולהלן הוא אומר לא תתאוה בית רעך (דב' ה יח) לחייב על תאוה בפני עצמה ועל חמדה בפני עצמה איזו היא תאוה האומר לו [יי ש...]. חמדה הכובש כבושין ליטלן.

רמב"ם הלכות גזלה ואבדה פרק א הלכה יא

התאווה מביאה לידי חימוד והחימוד מביא לידי גזל, שאם לא רצו הבעלים למכור אף על פי שהרבה להם בדמים והפציר ברעים יבא לידי גזל שנאמר וחמדו בתים וגזלו, ואם עמדו הבעלים בפניו להציל ממנו או מנעוהו לגזול יבא לידי שפיכות דמים, צא ולמד ממעשה אחאב ונבות.

פרושו של פילון (פרוש לעשרת הדיברות)

לבסוף אוסר הוא לחמוד, בידעו כי מִמְקָרָה החימוד וחורש רעה. הרי כל היפעלויות הנפש קשות שמטלטלות הן ומזעזעות אותה בניגוד לטבע, ואינן מניחות לה להיות בריאה; אך קשה מכולן החימוד. שכן כל היפעלות אחרת, הבאה... מבחוך, אינה כפי הנראה מרצוננו; ואילו החימוד לבדו ראשיתו בתוכנו ומרצוננו הוא... בשעה שנתן אדם אל לבו טובה שאינה נוכחת, ושואף לזכות בה, הוא דוחף את נפשו למרחקים ומותחה עד מאוד מתוך כמיהה לגעת בטובה הנכספת... להוט לתפסה אך אינו מסוגל להגיע אליה, ומצבו כשל הרודף אחרי הנסוג מפניו במהירות קטנה משל הבורח אך במרץ שלא ינוצח.

אבן עזרא בפרושו לשמות פרק כ פסוק יד

לא תחמוד אנשים רבים יתמהו על זאת המצוה, איך יהיה אדם שלא יחמוד דבר יפה בלבו כל מה שהוא נחמד למראה עיניו. ועתה אתן לך משל. דע, כי איש כפרי שיש לו דעת נכונה, והוא ראה בת מלך שהיא יפה, לא יחמוד אותה בלבו שישכב עמה, כי ידע כי זה לא יתכן. ואל תחשוב זה הכפרי שהוא כאחד מן המשוגעים, שיתאווה שיהיה לו כנפים לעוף השמים, ולא יתכן להיות, כאשר אין אדם מתאווה לשכב עם אמו, אעפ"י שהיא יפה, כי הרגילוהו מנעוריו לדעת שהיא אסורה לו. ככה כל משכיל צריך שידע, כי אשה יפה או ממון לא ימצאנו אדם בעבור חכמתו ודעתו, רק כאשר חלק לו ה'. ואמר קהלת (לאשר) ולאדם שלא עמל בו יתננו חלקו (קהלת ב, כא). ואמרו חכמים, בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזלא. ובעבור זה המשכיל לא יתאווה ולא יחמוד. ואחר שידע שאשת רעהו אסרה השם לו, יותר היא נשגבה בעיניו מבת מלך בלב הכפרי, על כן הוא ישמח בחלקו ואל ישים אל לבו לחמוד ולהתאוות דבר שאינו שלו, כי ידע שהשם לא רצה לתת לו, לא יוכל לקחתו בכחו ובמחשבותיו ותחבולותיו, ע"כ יבטח בבוראו שיכלכלנו ויעשה הטוב בעיניו.

רש"י הירש שמות פרק כ פסוק יד

...דווקא איסור זה של "לא תחמד" ו"לא תתאוה", הוא המטביע את חותם ה' על החלק החברתי של עשרת הדיברות. גם מחוקק בשר ודם יכול לגזור "לא תרצח" וכן הלאה, אך רק ה' יכול לגזור "לא תחמד". הוא לבדו בוחן כליות ולב. לפניו גלויים לא רק המעשים אלא גם המחשבות והרגשות...אם נתבונן בסדר בו נאמרו עקרונות בסיסיים אלו, נמצא בו אמת המאירה באור חדש את כל התפיסה של תורת ה'. החלק הראשון מתחיל ב"אנכי" ומסתיים ב"כבוד"; החלק השני מתחיל ב"לא תרצח" ומסתיים ב"לא תחמד". חובת ההכרה בה' פותחת בדרישה המופנית אל השכל ("אנכי", "לא יהיה לך"). אך אין די בהכרה השכלית בה'; אנחנו חייבים לבטא את הכרתנו בה' גם במעשה, על ידי שנשלוט על דיבורינו ("לא תשא"), על מלאכתנו ("זכור"), ועל חיי משפחתנו ("כבוד"). החקיקה החברתית מתחילה בתביעות על מעשינו ודיבורינו ("לא תרצח", "לא תנאף", "לא תגנב", "לא תענה"). אך אין די לשלו...